

**Tussentijdse evaluatie van de Nederlandse militaire
bijdrage aan kleinschalige missies in 2006**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Inleiding.....	3
2 Balkan	4
2.1 European Union Monitoring Mission (EUMM)	4
2.2 European Union Police Mission (EUPM)	5
2.3 Kosovo Force (KFOR)	6
3 Afrika.....	7
3.1 Soedan.....	7
3.2 Democratische Republiek Congo	10
4 Midden-Oosten	12
4.1 NTM-I	12
4.2 EU BAM (Rafah)	13
4.3 UN Truce Supervision Organization (UNTSO)	14
5 Financieel.....	15
6 Besluit	16
Afkortingenlijst.....	17

1 Inleiding

In 2006 heeft de Nederlandse krijgsmacht deelgenomen aan een aantal kleinschalige missies. Deze missies verschillen van elkaar in omvang en opdracht. Elk jaar wordt bezien of voortzetting van de bijdragen gewenst is. Voor zover het uitzendingen van individuele militairen betreft, vallen deze niet onder het Toetsingskader 2001 zoals dit thans wordt gehanteerd bij politieke besluitvorming, maar wordt in de regel wel zoveel mogelijk overeenkomstig het Toetsingskader gehandeld. Het kleinschalige karakter van deze missies brengt met zich mee dat de beschrijving meer beschouwend van aard is. Er wordt zowel aandacht besteed aan de militaire als politieke aspecten.

In deze tussentijdse evaluatie worden de bijdragen aan de kleine missies in grote lijnen beschouwd. De militairen die in het kader van Operation Enduring Freedom als liaison zijn geplaatst in Tampa (Netherlands Liaison Team Central Command), Bahrein (Netherlands Liaison Team NAVCENT) en Djibouti (Combined Joint Task Force Horn of Africa) worden niet als missie beschouwd zoals dat wordt bedoeld in het Toetsingskader. Naast de militaire aspecten wordt in de evaluaties aandacht besteed aan de politieke aspecten van de kleinschalige uitzendingen.

Nederland heeft in 2006 militaire bijdragen geleverd aan de onderstaande kleinschalige missies:

BALKAN

EUMM – *European Union Monitoring Mission (Balkan).*

EUPM – *European Union Police Mission (Bosnië-Herzegovina).*

KFOR – *Kosovo Force.*

AFRIKA

UNMIS, AMIS en IMAT – *UN Mission in the Sudan; African Union Mission in Sudan; International Military Advisory Team.*

MONUC – *Mission de l'Organisation des Nations Unies en République Democratique du Congo.*

EUPOL – *Congo.*

EUSEC en EUSEC/Fin – *Congo.*

MIDDEN-OOSTEN

NTM-I – *NATO Training Mission in Iraq.*

EU BAM Rafah – *EU Border Assistance Mission, Rafah.*

UNTSO – *United Nations Truce Supervision Organisation.*

2 Balkan

Nederland blijft vanuit het oogpunt van stabiliteit hechten aan militaire aanwezigheid op de Balkan. In de periode na het uiteenvallen van het voormalige Joegoslavië is de rechtsorde in de regio er bij gebaat dat oude etnische conflicten niet de kans krijgen opnieuw samenlevingen te ontwrichten. Negatieve effecten van instabiliteit zoals de vluchtelingenproblematiek en grensoverschrijdende misdaad zijn elders in Europa direct merkbaar. De Euro-Atlantische toenadering tot deze regio kan een bijdrage leveren aan stabiliteit in de regio. Zo zetten diverse landen middels stabilisatie-overeenkomsten hun eerste schreden richting het lidmaatschap van de EU. Nederland is voorstander van dit proces, met inachtneming van de geldende criteria, waaronder volledige medewerking aan het *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia* (ICTY).

2.1 European Union Monitoring Mission (EUMM)

De EUMM is haar missie begonnen in 1991 als de *European Community Monitoring Mission* (ECMM), met als doel toezicht te houden op de uitvoering van het Akkoord van Brioni. Dit akkoord, ondertekend op 8 juni 1991 tussen de federale regering van Joegoslavië en Slovenië na bemiddeling van een EU-delegatie onder leiding van Nederland, betrof een staakt-het-vuren en een terugtrekking van het Joegoslavische federale leger uit Slovenië. Vanaf september 1991 breidde de ECMM haar activiteiten uit naar Kroatië en vanaf oktober naar Bosnië-Herzegovina. De Veiligheidsraad mandateerde het optreden van de EG twee maanden na het operationeel worden van de missie met Resolutie 713 van de VN Veiligheidsraad van 24 september 1991.

Op 22 december 2000 werd de ECMM direct onder het Europese Veiligheids- en Defensie Beleid (EVDB) geplaatst. Tevens werd de naam gewijzigd in *European Union Monitoring Mission* (EUMM). De dagelijkse leiding van de EUMM rapporteert aan de Raadsorganen van de EU. Deze missie richt zich op het waarnemen van ontwikkelingen op politiek en veiligheidsbeleid, grensoverschrijdingen, interetnische aangelegenheden en de terugkeer van vluchtelingen. De waarnemers spelen bovendien een belangrijke rol in lokale, preventieve diplomatie en verlenen steun en advies aan andere internationale organisaties zoals de OVSE en de organisatie van de Hoge Vertegenwoordiger (HV) van de VN/EU. Het werkgebied van de EUMM beslaat Bosnië-Herzegovina, Kroatië, Servië en Montenegro, Albanië en Macedonië.

De analyses van de waarnemers geven de beleidsmakers in Den Haag de kans om de Nederlandse politieke inzet ten aanzien van de Balkan in de diverse internationale fora direct te toetsen aan de praktijk in het veld. Zo is een beter begrip van de drijfveren van groeperingen in Bosnië en de Servische provincie Kosovo waardevol gebleken bij het beoordelen van de politieke krachtenvelden in voormalig Joegoslavië.

De EUMM bestaat uit ongeveer 90 waarnemers en 75 lokale werknemers met een hoofdkwartier in Sarajevo. In 2006 leverde Nederland vier waarnemers: drie officieren en een expert uitgezonden door het ministerie van buitenlandse zaken.

2.2 European Union Police Mission (EUPM)

Sinds 1 januari 2003 is in Bosnië-Herzegovina de *European Union Police Mission* (EUPM) actief. Deze politiemissie was de opvolger van de voormalige VN-politiemissie, de *UN International Police Task Force* (UNIPTF). Het doel van de EUPM is om door middel van toezicht, advies en inspectie bij te dragen aan de opbouw van een duurzame politiestructuur in Bosnië-Herzegovina, die voldoet aan de Europese en internationale normen. Deze bijdrage is van belang aangezien een effectieve politiestructuur een belangrijke voorwaarde is om voortgang te boeken bij de toenadering tot de EU (ondertekening van een Stabilisatie- en Associatie overeenkomst). De internationale gemeenschap ondersteunt de versterking van instellingen (waaronder de politiediensten) op overkoepelend staatsniveau om zodoende van Bosnië-Herzegovina een effectief functionerende staat te maken. Tevens levert EUPM een bijdrage aan de bestrijding van ondersteuningsnetwerken voor ICTY-voortvluchtigen. De EUPM werkt nauw samen met de VN, de NAVO, de OVSE en de overige aanwezige Europese actoren. Vanaf 1 januari 2006 is de EUPM opgevolgd door een vervolgmissie met een kleinere omvang, EUPM II. Het mandaat van deze nieuwe missie loopt tot eind 2007. Bij de dagelijkse taakuitvoering kan EUPM II een beroep doen op de steun van EUFOR.

De EUPM bestond in totaal uit circa 420 politiefunctionarissen (civiel en militair) en 320 civiele functionarissen. EUPM II is in omvang teruggebracht van circa 800 personen tot circa 390 personen. Nederland levert een bijdrage van tien politiefunctionarissen (zes civiele politiefunctionarissen en vier functionarissen van de KMar).

De EUPM-missie wordt met wisselend succes uitgevoerd. Tijdens de missie zijn een aantal projecten uitgevoerd met als doel de politiehervormingen te ondersteunen. Deels is dit een succes geworden. Ondermeer doordat de politie corrupter is dan voorheen werd ingeschat, moeten een aantal geïmplementeerde projecten als mislukt worden beschouwd.

Eind 2005 werd tussen de belangrijkste Bosnische partijen een politiek akkoord bereikt over toekomstige politiehervormingen, dat voldeed aan de drie criteria die de Europese Commissie heeft geformuleerd: wetgevende en begrotingsbevoegdheden moeten op het staatsniveau worden neergelegd; geen politieke tussenkomst in operationele politiezaken; indeling van politieregio's op basis van functionaliteit. Het akkoord bevestigde de drie genoemde uitgangspunten, maar bevat verder vooral procedure-afspraken. Over de inhoud zal nog flink gedebatteerd moeten worden. Bovendien zullen de uiteindelijke afspraken ook nog moeten worden geïmplementeerd. Hiertoe is een politiedirectoraat in het leven geroepen, dat eind september 2006 met een plan zou komen voor de verwezenlijking van de hervormingen. Hierover is tot nu toe geen volledige overeenstemming bereikt. Het traject voor deze hervormingen vormt ondertussen wel het uitgangspunt voor de vervolgmissie EUPM II. Bij de implementatie van de hervormingen zal EUPM II nauwer dan voorheen samenwerken met lokale en internationale organisaties. EUPM II zal daarbij kunnen profiteren van de eind 2005 gemaakte afspraken over verbeterde samenwerking en coördinatie tussen de EU Speciale Vertegenwoordiger (EUSV), EUFOR en EUPM. Als uitvloeisel hiervan is de algehele coördinerende rol van de EUSV duidelijk in het mandaat van EUPM II opgenomen. Een andere belangrijke focus van EUPM II zal de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit zijn.

Het verzoek van de Bosnische regering aan de EU vormde voor Nederland voldoende rechtsbasis voor de EUPM voor deelname aan deze missie. Op 1 januari 2003 is een *Status of Forces Agreement* (SOFA) in werking getreden tussen de EU en Bosnië-Herzegovina waarin onder meer de immuniteiten en privileges van het EUPM-personeel zijn vastgelegd.

2.3 Kosovo Force (KFOR)

Aan de werkzaamheden van de NAVO-geleide troepenmacht KFOR ligt de VN Veiligheidsraadresolutie 1244 van 10 juni 1999 ten grondslag als mede het *Military Technical Agreement* tussen KFOR en de Federale Republiek Joegoslavië en de Republiek Servië van 9 juni 1999. Het mandaat biedt KFOR de mogelijkheid om bij de uitvoering van de in de resolutie aangegeven taken alle noodzakelijke middelen in te zetten.

KFOR zag toe op het terugtrekken van Servische politie- en legereenheden uit Kosovo en het creëren van een veilige omgeving waarin de Kosovaarse vluchtelingen konden terugkeren en waarin een tijdelijk VN-bestuur kon worden geïnstalleerd. Nederland heeft van juni 1999 tot mei 2000 aan KFOR bijgedragen met circa 5.000 militairen. Momenteel heeft KFOR tot doel het creëren en in standhouden van een veilige en stabiele omgeving (*Safe and Secure Environment* (SASE), inclusief openbare orde, het ondersteunen van de *UN Interim Administration Mission in Kosovo* (UNMIK) en wanneer noodzakelijk het afdwingen van het naleven van de afspraken die hebben geleid tot het eind van het conflict. Voor de Servische minderheden die in enclaves wonen in het door Albanese Kosovaren gedomineerde zuiden van Kosovo wordt de aanwezigheid van KFOR als onontbeerlijk gezien voor hun veiligheid. Naast de veiligheid van de bevolking waakt KFOR tevens over het over Kosovo verspreide Servische culturele en religieuze erfgoed.

In aanvang bestond de troepenmacht uit ruim 50.000 militairen. Inmiddels is de sterkte teruggebracht naar circa 16.400 militairen uit 26 NAVO-landen en 11 niet-NAVO landen. De taken van KFOR worden uitgevoerd door in totaal 55 manoeuvre eenheden, *Intelligence Reconnaissance, Surveillance* (ISR) capaciteit en *Liaison and Monitoring Teams*.

De westelijke Balkan kent een belangrijke plaats in het Nederlands buitenlands beleid. Als onderdeel van de geïntegreerde beleidsinstrumenten, hecht de regering aan voortzetting van de Nederlandse militaire betrokkenheid in deze regio. Sinds april 2006 bestaat de bijdrage uit vier militairen in het hoofdkwartier van KFOR in Pristina. De omvang van deze bijdrage maakt dat Nederland geen wezenlijke invloed op de missie heeft. Als onderdeel van de totale inzet in de regio toont deze bijdrage wel onze betrokkenheid bij de missie en de westelijke Balkan als geheel en verschaft ons het nodige inzicht voor besluitvorming over de toekomstige bijdrage aan militaire operaties in de Balkan. De Nederlandse deelname aan KFOR is afgelopen jaar verlengd tot 1 oktober 2007. Ook levert Nederland van 1 februari 2007 tot 1 juli 2007 een chirurgisch team van zeven militaire specialisten aan KFOR. Dit chirurgisch team is ingedeeld in het Duitse *Role-3* hospitaal te Prizren.

De situatie in Kosovo is stabiel maar gespannen. De spanningen worden voornamelijk veroorzaakt door de statusbesprekingen over Kosovo die onder leiding van de voormalige Finse president Martti Ahtisaari zijn gevoerd tussen de Servische en Kosovaarse regering. Naarmate een definitieve beslissing naderbij komt, kan de spanning toenemen. Het ligt in de verwachting dat de VN-Veiligheidsraad binnen enkele maanden een nieuwe resolutie over de toekomstige status zal aannemen. Aangenomen wordt dat de aanwezigheid van KFOR onder die nieuwe status nog immer gewenst zal zijn.

Voor de deelnemende Nederlandse militairen is een 'Instructiekaart geweldgebruik KFOR' opgemaakt en vastgesteld door de CDS. De Instructiekaart is gebaseerd op de NAVO *Rules of Engagement* (ROE) voor NAVO operaties op de Balkan, het KFOR OPLAN en de voorbehouden (*caveats*) die Nederland heeft gemaakt ten aanzien van de ROE's.

3 Afrika

Door de gecombineerde inzet van politieke, militaire en ontwikkelingsaanpaksmiddelen geeft de Nederlandse regering invulling aan het geïntegreerde buitenlands en veiligheidsbeleid. De ambitie om deel te nemen aan civiele en militaire missies in Afrika werd de afgelopen jaren wederom bevestigd in notities als “Afrika: sterke mensen, zwakke staten” uit 2004 en de recente notitie “Wederopbouw na een conflict”, waarin onder andere wordt gesteld dat politieke en militaire stabiliteit is vereist om sociale en economische wederopbouw mogelijk te maken. Het bevorderen van vrede en veiligheid in Afrika, met name in de Grote Meren regio en de Hoorn van Afrika, heeft derhalve in het Nederlands buitenlands beleid prioriteit. Mede door deel te nemen aan een zestal kleinschalige missies in Afrika heeft Nederland in 2006 uitvoering gegeven aan dit beleid. Het aantal deelnemers per missie varieerde van één tot circa dertig personen. Met zulke deelnames toont Nederland door inbreng van hoog gekwalificeerde professionals, vaak op sleutelposities, zijn betrokkenheid bij de veiligheid en wederopbouw van (post)conflictlanden in Afrika. De missie EUFOR RD Congo, waar Nederland met circa vijftig militairen aan heeft bijgedragen zal afzonderlijk worden geëvalueerd.

3.1 Soedan

Sinds de onafhankelijkheid van Soedan op 19 december 1955 is in dit land sprake van een slepend conflict plaats tussen het Islamitisch Noorden, grotendeels beheerst door de (islamitische) Soedanese overheid en het deels christelijke, deels animistische Zuiden waarin met name de (rebellent)beweging – de *Sudanese People's Liberation Movement (SPLM)* – een grote rol speelt. Dit conflict werd verder gecompliceerd door (al dan niet tribale) lokale conflicten en de vondst van olie in met name het Zuiden.

Na vredesonderhandelingen tussen Noord en Zuid werd in 2002 het zogenaamde *Machakos Protocol* ondertekend, een principeakkoord over het recht op zelfbeschikking voor het Zuiden en over de scheiding van staat en religie. In 2003 en 2004 werd een aantal deelakkoorden gesloten op het gebied van militaire en veiligheidsaangelegenheden, de verdeling van de welvaart (in het bijzonder de inkomsten uit de oliewinning), de verdeling van de macht tussen Noord en Zuid en de positie van drie betwiste gebieden die geen deel uitmaken van het administratief-bestuurlijke Zuid-Soedan (te weten *Nuba Mountains*, *Southern Blue Nile* en *Abyei*). Uiteindelijk heeft dit geleid tot een alomvattend vredesakkoord, de *Comprehensive Peace Agreement (CPA)*, dat op 9 januari 2005 werd ondertekend. De belangrijkste punten uit de CPA zijn:

- in 2008 worden nationale verkiezingen gehouden;
- de sharia is niet van toepassing op Zuid Soedan en op niet-moslims in het noorden;
- Zuid Soedan krijgt tijdens de interim-periode van 6,5 jaar zelfbeschikkingsrecht, waarna in 2011 een referendum wordt gehouden over onafhankelijkheid;
- de opbrengsten uit de oliewinning worden evenredig verdeeld tussen het Noorden en Zuiden.

Om het vredesproces te ondersteunen is door de VN de vredesmissie UNMIS opgestart en hebben vier landen, waaronder Nederland, getracht een *International Military Advisory Team (IMAT)* op te zetten. De Nederlandse bijdragen in 2006 aan deze missies worden hieronder behandeld.

In de westelijke provincie Darfur is begin 2003 een gewapende strijd ontstaan tussen de Soedanese regeringstroepen en de rebellenbewegingen (de *Sudan Liberation Army (SLA)* en de *Justice and Equality Movement (JEM)*). Deze rebellenbewegingen streden voor meer regionale macht en tegen marginalisering van de regio. In april 2004 werd in N'djamena, de hoofdstad van Tsjaad, een wapenstilstand overeengekomen tussen de strijdende partijen. De regering van Soedan zei toe de

veiligheid in Darfur te zullen herstellen, de Arabische milities (de zogenaamde Janjaweed) te ontwapenen en gaf de Afrikaanse Unie (AU) toestemming de situatie ter plekke door middel van een waarnemingsmissie te monitoren: de *African Union Mission in Sudan* (AMIS). De Veiligheidsraad van de VN heeft deze afspraken in juli 2004 vastgelegd in resolutie 1556. Deze afspraken zijn echter door betrokkenen geschonden. Ondertussen werd AMIS uitgebouwd tot een op hoofdstuk 6 en 7 van het VN-handvest geschoeide vredesmissie.

Na ondertekening van de overeenkomst in N'djamena hebben de partijen de vredesonderhandelingen onder leiding van de AU in Abuja, Nigeria, gecontinueerd. Op 5 mei 2006 werd hier een vredesakkoord, het *Darfur Peace Agreement* (DPA), getekend door de Soedanese regering en één rebellenbeweging: de fractie van de *Sudan Liberation Movement* (SLM) die geleid wordt door Minni Minawi. De DPA bevat naast bepalingen over de veiligheid en machtsverdeling ook afspraken over verdeling van de welvaart en wederopbouw. De internationale gemeenschap heeft verscheidene pogingen ondernomen om de niet-ondertekenaars te overtuigen de DPA eveneens te ondertekenen. Tot nu toe weigeren de belangrijkste twee rebellenbewegingen, de Wahid fractie van de SLM en de JEM, echter halsstarrig het akkoord te tekenen. Als gevolg van interne meningsverschillen is de Wahid fractie vervolgens versplinterd in enkele kleine groeperingen. Tezamen vormen deze anti-DPA groeperingen het *National Redemption Front* (NRF) dat diverse militaire acties heeft uitgevoerd.

UN Mission in Sudan (UNMIS)

In november 2005 besloot de regering gehoor te geven aan een verzoek om een personele bijdrage aan de VN-missie in Soedan, UNMIS. De juridische basis van UNMIS is VN-Veiligheidsraadresolutie 1590 van 24 maart 2005 die unaniem is aangenomen. De regering heeft op 14 april 2007 besloten de Nederlandse bijdrage aan deze missie met één jaar te verlengen.

De Nederlandse bijdrage bestond in 2006 uit ruim dertig militairen waaronder circa vijftien marechaussees. Sinds begin 2007 maken ook vier civiele politiefunctionarissen deel uit van de Nederlandse bijdrage. De Nederlandse waarnemers en politiefunctionarissen (marechaussees en politie) worden zoveel mogelijk in tweetallen ingezet. Waarnemers en politie (UNMO's respectievelijk UNPOL's) voeren hun taken ongewapend uit. Voor hun beveiliging is een beschermingsmacht ontplooid. De omvang, kwaliteit en professionaliteit van deze *Force Protection* (FP) eenheden zijn toereikend om de vereiste bescherming te bieden aan het VN-personeel en om de opgedragen taken uit te voeren. De waarnemers en politie zijn volledig geïntegreerd in de sectorstructuur van de beschermingsmacht. De politiefunctionarissen kennen een afzonderlijke structuur onder leiding van de *Police Commissioner*, die deel uitmaakt van de staf van de Speciale Vertegenwoordiger van de VN.

De inzet van de Nederlandse waarnemers en politiefunctionarissen was aanvankelijk beoogd in de zuidelijke sector met als hoofdstad Juba en bij de UNMIS hoofdkwartieren in Khartoem en Juba. Hier zijn militairen ontplooid nadat in verkenningsmissies was vastgesteld dat de voorziene beschermingseenheden volledig waren ontplooid en medische voorzieningen zeker gesteld. De eerste Nederlanders werden in april 2006 uitgezonden. Aan Nederland is het verzoek gericht om ook in de andere sectoren waarnemers te stationeren, waartoe de regering zich na een nieuwe verkenningmissie bereid heeft verklaard. Hierover is de Kamer op 23 juni 2006 geïnformeerd (Kamerstuk 29 237 nr. 48). Met de VN zijn in 2006 afspraken gemaakt om alle hoofdkwartieren en teamsites in te richten met woon-en werkcontainers alsmede de medische voorzieningen op een minimaal vereist afgesproken niveau in te richten. Er wordt langzaam maar gestaag vooruitgang geboekt. Voorts voldoen tot op heden de sites Bor en Aweil nog niet aan de VN-standaard. Reden waarom daar nog geen Nederlands personeel wordt ingezet.

De UNMO's voeren hun werkzaamheden uit in kleine teams waar ook vertegenwoordigers van de voormalige strijdende partijen deel van uitmaken. De UNMO's richten zich op het in kaart brengen van

de militaire situatie en integratie van de voormalige rebellen. Zij rapporteren hun waarnemingen aan de *Force Commander*. De UNPOL's richten zich op capaciteitsuitbreiding en kwaliteitsverbetering van de lokale politie. In de praktijk blijkt het goed gekwalificeerde Nederlandse personeel een zeer gewaardeerde, positieve invloed te hebben op het functioneren van de teams waarin zij werken.

De leefomstandigheden zijn zwaar als gevolg van het hete en vochtige klimaat, de gezondheidsrisico's en de sobere huisvesting. Een uitzending van zes maanden eist onder deze omstandigheden veel van het uitgezonden personeel. De waarnemers en politiefunctionarissen worden binnen de missie evenwel als sleutelfunctionarissen beschouwd voor wie het belangrijk is over diepgaande kennis van en inzicht in de situatie ter plekke te beschikken. Een kortere uitzendduur is daarom onacceptabel voor de VN en onwenselijk voor een goede taakuitvoering

UNMIS ziet toe op de uitvoering van de CPA. De CPA is en blijft de ruggengraat van de vrede in Soedan. Indien de CPA niet voldoende wordt geïmplementeerd kan dit leiden tot politieke spanningen tussen de CPA partners, hetgeen in het ergste geval in nieuw geweld kan uitmonden. Veiligheid en stabiliteit zijn een voorwaarde voor duurzaam vertrouwen van de Zuid-Soedanese bevolking in een democratisch tot stand gekomen bestuur. Een stabiel Zuid Soedan is tevens van belang voor de stabiliteit van de regio. UNMIS – en de Nederlandse militaire en politieondersteuning daarbij – heeft bijgedragen aan verhoogde stabiliteit in Zuid-Soedan. De uitvoering van de taken van UNMIS verloopt traag maar volgens plan. Met name de opbouw van de Zuid-Soedanese veiligheidsorganisaties verloopt traag als gevolg van capaciteitsgebrek. UNMIS levert technische assistentie op dit gebied.

African Union Mission in Sudan (AMIS)

AMIS is op verzoek van de VN ontplooid in Darfur (West-Soedan). De missie ziet toe op de uitvoering van verschillende bestanden die tussen de regering van Soedan en de diverse partijen in deze regio zijn overeengekomen, waarvan het begin mei 2006 gesloten *Darfur Peace Agreement* thans de belangrijkste is. AMIS is een min of meer stabiliserende factor gebleken in het conflict maar is er tot dusver niet in geslaagd werkelijk grip te krijgen op het conflict. Er is nog steeds sprake van een fragiele veiligheidssituatie.

Ter ondersteuning van de missie is door de AU aan de Westerse landen verzocht experts in te zetten voor onder andere het opzetten van een goede inlichtingenorganisatie. Tevens is verzocht om transportcapaciteit om troepen van het thuisland naar het missiegebied te vervoeren. Nederland heeft in 2006 gedurende enkele weken een inlichtingenofficier beschikbaar gesteld aan het AMIS hoofdkwartier in Darfur.

International Military Advisory Team (IMAT)

In 2005 heeft Nederland samen met de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen het *International Military Advisory Team (IMAT)* opgericht met als doel de Soedanese partijen te adviseren over veiligheidsaspecten van het vredesakkoord die buiten het VN-raamwerk vallen. IMAT is 30 september 2006 opgeheven als gevolg van het uitblijven van medewerking van de Soedanese autoriteiten. De Nederlandse bijdrage aan dit project werd gefinancierd uit het Stabiliteitsfonds. Defensie stelde twee officieren beschikbaar voor deze missie.

3.2 Democratische Republiek Congo

Mission de l'Organisation des Nations Unies en République Democratique du Congo (MONUC)

Na een jarenlange burgeroorlog met buitenlandse inmenging is in 1999 een bestand overeengekomen tussen de 'Democratische Republiek Congo' (DRC), de landen die de DRC steunden (Angola, Zimbabwe en Namibië) als mede Rwanda en Uganda die de diverse rebellenlegers steunden. Met de VNVR Resolutie 1258 van augustus 1999 werd de plaatsing geautoriseerd van VN liaison militairen in de hoofdsteden en militaire hoofdkwartieren van betrokken landen. Op 1 november 1999 werd MONUC ontplooid dat in eerste instantie bestond uit 500 waarnemers met als taak toezicht te houden op het gesloten bestand. In 2002 trokken Rwanda, Uganda, Zimbabwe en Angola hun troepen terug uit de DRC. De terugtrekking leidde tot problemen die zich onder andere uitte in interetnisch geweld. MONUC was niet in staat hier tegen op te treden. Dit leidde tot de ontplooiing van de Europese *Interim Emergency Multinational Force* (IEMF; operatie *Artemis*) in Bunia van juli 2003 tot 1 september 2003. Ter versterking van MONUC autoriseerde de Veiligheidsraad van de VN door middel van resolutie 1493 de uitbreiding van MONUC van 8.400 naar circa 10.000 militairen. Op 1 oktober 2004 werd Veiligheidsraadresolutie 1565 aangenomen. Dit betekende voor de vredesmacht MONUC een uitbreiding naar 16.700 militairen en een robuuster mandaat. Daarmee is het de grootste VN-vredesmacht ter wereld. MONUC heeft thans voornamelijk tot taak de operaties van het Congolese regeringsleger in de DRC te steunen, de rebellen te helpen ontwapenen, mensenrechtenschendingen te voorkomen en het leveren van humanitaire hulp door VN-organisaties en *Non Governmental Organisations* (NGO's) te waarborgen.

De Nederlandse generaal-majoor Patrick Cammaert werd in februari 2005 aangesteld als plaatsvervangend commandant van de MONUC troepen, tevens commandant van de MONUC-divisie in het onstabiele Oost Congo. Onder zijn leiding pakte MONUC, in samenwerking met de FARDC, de rebellen robuuster en effectiever aan waardoor de stabiliteit in de regio toenam. Naast generaal-majoor Cammaert nam Nederland aan MONUC deel met een inlichtingenofficier. Deze Nederlandse bijdrage aan MONUC is medio februari 2007 beëindigd.

EUPOL Kinshasa

In december 2003 besloot de Europese Commissie de DRC te ondersteunen bij het opzetten van een geïntegreerde politie-eenheid ter bescherming van de leden en gebouwen van de transitieregering. Deze taak werd in januari 2005 overgenomen door de Europese politiemissie 'Eupol Kinshasa'. Deze missie is er in geslaagd een effectieve geïntegreerde politie-eenheid op te bouwen en te coachen, die gedurende de serie verkiezingen in de DRC tijdelijk is uitgebreid. In het voorjaar van 2007 wordt deze missie omgebouwd tot een politiemissie die de nieuwe regering strategisch advies geeft over de hervorming van het politieapparaat. De Nederlandse bijdrage van twee officieren van de KMar aan deze politiemissie liep december 2006 af. Aangezien Nederland zich in de DRC wil focussen op de hervorming van het defensie- en justitiële apparaat is de Nederlandse deelname aan EUPOL niet verlengd.

EUSEC en EUSEC/Fin

Voornaamste redenen voor de voortdurende instabiliteit in de DRC is het feit dat er onvoldoende vooruitgang wordt geboekt in het ontwapenen van de rebellen en de vorming van een nieuw geïntegreerd Congolese leger, de *Forces Armées de République Democratique du Congo* (FARDC). Nederland spant zich samen met de Congolese regering en internationale partners in om in dit kader de hervorming van de veiligheidssector voortvarend ter hand te nemen. Hieruit is onder andere de Europese *Sector Security Reform* (SSR)-missie EUSEC DRC voortgekomen. EUSEC DRC geeft sinds 2005 advies over en assisteert de Congolese militaire autoriteiten bij de verdere vorming van het nieuwe geïntegreerde leger, het FARDC. In de training en opleiding van de soldaten die voortkomen uit voormalige rebellenbewegingen wordt aandacht besteed aan onderwerpen als mensenrechten, goed bestuur, transparantie en het respect voor de rechtsstaat. Naast een financiële bijdrage draagt Nederland sinds juli 2006 met één officier (kolonel) bij aan deze missie.

Onder de paraplu van EUSEC wordt ook het project EUSEC Fin uitgevoerd dat de – voor de lokale veiligheid belangrijke – betaling van soldij aan FARDC soldaten stroomlijnt en transparant maakt. Zoals bij meerdere Europese missie zijn de functies van dit project echter al langere tijd onvolledig bezet, waardoor de missie vertraagd wordt. Naast een vrijwillige financiële bijdrage, draagt Nederland twee militairen bij aan dit project en bepleit Nederland actief het vinden van oplossingen voor de onderbemanning van dit belangrijke project.

Het mandaat van EUSEC en EUSEC/Fin is op 2 mei 2005 begonnen en loopt tenminste tot eind juni 2007, maar zal gezien de blijvende uitdagingen in de hervorming van het Congolese defensieapparaat zeker verlengd worden.

4 Midden-Oosten

Het Midden-Oosten is voor Europa om vele redenen een cruciale regio. De geografische nabijheid, de omvangrijke energievoorraden en het feit dat vele Europeanen hun wortels in deze regio hebben, onderstrepen dit. Het bevorderen van stabiliteit en veiligheid in het Midden-Oosten is dus een nadrukkelijk Nederlands en Europees belang. Dit komt onder meer tot uiting in de Nederlandse deelname aan de diverse kleinschalige missies in de regio, namelijk in Irak, Zuid-Libanon, Syrië, Israël (Golanhoogte), Egypte en de Gaza Strook¹.

4.1 NTM-I

Sinds februari 2005 neemt Nederland deel aan de *NATO Training Mission in Iraq* (NTM-I). Deze trainingsmissie levert ondersteuning bij de opbouw van de Irakese veiligheidsdiensten.

In zijn brief van 20 juni 2004 aan de NAVO verzocht toenmalig premier Allawi om ondersteuning bij de opbouw van de Irakese veiligheidsorganisaties. De NAVO gaf gehoor aan dit verzoek wat in het najaar van 2004 leidde tot een verkennings- en implementatiemissie, *NATO Training Implementation Mission in Iraq* (NTIM-I), voor de opbouw en inrichting van de huidige *NATO Training Mission in Iraq* (NTM-I). De verkenningsmissie stond onder leiding van de Nederlandse generaal-majoor Hilderink, die aansluitend ook als eerste plaatsvervangend commandant van NTM-I werd benoemd. Het verzoek van toenmalig premier Allawi vormt in hoofdzaak de juridische basis voor de NAVO-trainingsmissie.

De NAVO-trainingsmissie richt zich op de opbouw van de Irakese veiligheidssector en is van belang voor het aanpakken van het geweld en het bevorderen van het politieke wederopbouwproces. Veiligheid en stabiliteit zijn een voorwaarde voor duurzaam vertrouwen van de Irakese bevolking in een democratisch tot stand gekomen bestuur. Een stabiel Irak is tevens van belang voor de stabiliteit van de regio. Het einddoel van de missie is de volledige eigen verantwoordelijkheid van de Irakezen voor de veiligheid en de veiligheidsinstanties.

Sinds aanvang van de missie zijn meer dan 4.000 Irakese militairen met NAVO steun getraind en opgeleid in Irak. Het is van belang te vermelden dat het de opleiding en training van leidinggevende militairen betreft. Het effect van NTM-I is hierdoor relatief groot. Daarnaast heeft de NAVO de opleiding gecoördineerd voor ruim 900 militairen buiten Irak. Verder heeft NAVO de levering van € 110 miljoen aan materieel gefaciliteerd.

Het NTM-I trainingsplan omvat, onder de paraplu van de *National Defence University* (Ar Rustamiyah), diverse opleidingen zoals het *Joint Staff College*, een basis officiersopleiding (de voormalige Irakese militaire academie) en het *National Defence College*. De Irakese autoriteiten nemen in toenemende mate initiatief bij de diverse NAVO trainingsactiviteiten.

Met deelname aan NTM-I levert Nederland een wezenlijke bijdrage aan de opbouw van de Irakese veiligheidssector. De missie bestaat uit circa 220 personen uit negentien landen. Nederland levert al sinds het begin (februari 2005) een bijdrage aan de missie. In 2006 had deze een omvang van 15 militairen (stafpersoneel en instructeurs als mede één tolk).

¹ Nederland neemt sinds 15 december 2006 ook deel aan de *Maritime Task Force* (MTF) van UNIFIL voor de kust van zuid Libanon. Vanwege de late startdatum zal deze missie na de voorziene beëindiging in september 2007 worden geëvalueerd. Indien de missie wordt verlengd, wordt zij opgenomen in de Tussentijdse Evaluatie 2007.

In mei 2006 trad de eerste democratische gekozen regering in Irak aan. De Nederlandse regering achtte het van belang een positief signaal af te geven richting de nieuwe Irakese regering van premier Al-Maliki. Bovendien heeft Nederland, na beëindiging van de militaire bijdrage aan de *Stabilisation Force Iraq* (SFIR) medio 2005, aangegeven betrokken te zullen blijven bij het Irakese wederopbouwproces. De Nederlandse deelname aan de missie is al een aantal keren verlengd. Voor het laatst besloot de Nederlandse regering op 15 februari 2007 de trainingsmissie wederom met zes maanden voort te zetten.

Het Nederlandse personeel werkt en woont voornamelijk in de Internationale Zone (momenteel 8 militairen) en 1 militair te Ar Rustamiyah.

De veiligheidssituatie in Irak is aanhoudend instabiel en het geweldsniveau is in 2006 aanzienlijk gestegen. Dit kan vooral worden toegeschreven aan het toegenomen sektarische geweld. Aanslagen worden gepleegd op Irakese veiligheidsorganisaties, burgers en coalitietroepen. De voornaamste dreiging ten aanzien van het Nederlandse NTM-I personeel bestaat uit indirect vuur dat zich overigens kenmerkt door grote onnauwkeurigheid. De door de coalitietroepen gehanteerde beveiligingsconcepten zijn tot op heden effectief gebleken. Irakese veiligheidseenheden, daarbij ondersteund door een *NAVO Military Assistance and Liaison Team* (MALT), spelen een belangrijke rol bij de beveiliging van Ar Rustamiyah. Een *Contracted Guard Service* is ingehuurd ten behoeve van de interne beveiliging en toegangscontrole binnen het kamp.

Ondanks deze moeilijke omstandigheden verloopt de uitvoering van de taken van de NAVO-trainingsmissie volgens schema. De opbouw van de Irakese veiligheidsorganisaties verloopt volgens het operatieplan van de trainingsmissie.

NTM-I kent een gefaseerde opbouw en bevindt zich nu in de tweede fase van het operatieplan. Als onderdeel van deze fase werden eind 2006 mogelijkheden voor uitbreiding van training bezien. In fase drie wordt een begin gemaakt met het overdragen van verantwoordelijkheid aan de Irakese autoriteiten. In fase vier zal de missie worden beëindigd en de participanten worden teruggetrokken uit Irak. Aan de missie is nog geen einddatum gekoppeld, de fasering van NTM-I is *event-driven*.

4.2 EU BAM (Rafah)

In de late zomer van 2005 trok Israël zich terug uit de Gaza-strook. Mede in dit verband werd in november 2005 door Amerikaanse bemiddeling het *Agreement on Movement and Acces* gesloten tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit (PA). Deze overeenkomst beoogde de bewegingsvrijheid van de Palestijnen te vergroten. De grensovergang vanuit de Gaza-strook naar Egypte bij Rafah is daarbij cruciaal. Daartoe verzocht door Israël en de PA, verklaarden de EU ministers zich, op basis van een overeenkomst tussen beide partijen en een eigen *fact finding* missie, in november 2005 akkoord met EU-monitoring van deze grensovergang. Als resultaat hiervan is op 25 november 2005 de *EU Border Assistance Mission Rafah* (EU BAM Rafah) gestart. De missie omvat waarneming- en capaciteitsbouw van de Palestijnse grenswachten.

De missie bestaat op dit moment uit circa 80 functionarissen. Nederland draagt bij met drie Marechaussees en heeft € 250.000 bijgedragen aan de opstartkosten van de missie.

Sinds juni 2006 is de politieke en veiligheidssituatie verslechterd. Dit heeft geleid tot eenzijdige sluitingen van de grens door Israël. De missie heeft daar hinder van ondervonden. Het huidige mandaat van de missie loopt tot mei 2007. Momenteel zijn de betrokken partijen met elkaar in gesprek over eventuele verlenging van de missie.

4.3 UN Truce Supervision Organization (UNTSO)

In juni 1948 is de vredesoperatie *United Nations Truce Supervision Organization* (UNTSO) van start gegaan. Het mandaat van UNTSO berust op VN veiligheidsraad resolutie 50 van 29 mei 1948. Dit mandaat blijft geldig totdat het wordt ingetrokken. Deze missie ziet toe op de handhaving van de bestandslijnen tussen Israël en zijn buurlanden. De omvang van UNTSO bedroeg in 2006 151 *United Nations Military Observers* (UNMO's), 101 staffunctionarissen en 117 lokale werknemers. In de evaluatieperiode hebben 23 landen deelgenomen aan UNTSO. Nederland neemt sinds 1956 deel aan deze missie. In 2006 leverde Nederland voor het 50^e jaar waarnemers aan deze missie.

UNTSO bestaat uit een drietal observatiegroepen: de *Observer Group Lebanon* (OGL), de *Observer Group Golan* (OGG) en de *Observers Group Egypt* (OGE). Het UNTSO-hoofdkwartier bevindt zich in Jeruzalem. Daarnaast heeft UNTSO nog een tweetal kantoren in Beiroet en Damascus. Het observeren van de bestandslijnen door UNTSO gebeurt onder operationele controle van de VN-veiligheidstroepen ter plaatse. In Libanon betreft het de *UN Interim Force in Lebanon* (UNIFIL) en op de Golanhoogte de *UN Disengagement Observer Force* (UNDOF).

De waarnemers (UNMO's) hebben als taak het toezien op de naleving van de bestaande vredes- en bestandsafspraken. Dit toezicht vindt plaats vanuit een aantal vaste observatieposten verdeeld over Israël, Libanon en Syrië en door middel van patrouilles. Tot het takenpakket van de waarnemers hoort onder andere het onderzoeken van incidenten en gebeurtenissen en het onderhouden van contacten met de lokale bevolking en hulpverleningsorganisaties. In beginsel wordt elke waarnemer gedurende de uitzending zowel op Israëliësch als Arabisch grondgebied ingezet voor observatietaken.

De situatie in de gebieden waar UNTSO de werkzaamheden verricht, worden in de OGG en OGE omschreven als rustig, in Jeruzalem als gevoelig en in Zuid Libanon (OGL), tot afgelopen zomer, als licht gespannen. De Nederlandse waarnemers worden hoofdzakelijk ingezet in de OGG, de OGL en in Jeruzalem. Op 25 juli 2006 werd de UNTSO *Patrol Base* (PB) Khiam in Zuid-Libanon als gevolg van Israëliëse artilleriebeschietingen en luchtaanvallen volledig vernietigd. Vier UNMO's kwamen hierbij om het leven. Ten tijde van de Israëliëse acties in Libanon waren zes Nederlandse UNMO's ingedeeld bij de OGL. Deze UNMO's zijn tot nader order bij het hoofdkwartier in Naqourah gebleven dan wel elders ingezet teneinde zoveel mogelijk PB's operationeel te houden.

In 2006 bestond de Nederlandse UNTSO deelname uit 13 militairen, waaronder de commandant van de OGG en een belangrijke staffunctie in het hoofdkwartier (beiden luitenant-kolonel). De overige militairen waren werkzaam bij de OGL en bij de OGG.

De uitzendduur voor deze missie is gesteld op één jaar. Deelname aan deze missie wordt beschouwd als een plaatsing. Indien de veiligheidssituatie ter plaatse dat toelaat, kunnen de gezinnen van de militairen in het uitzendgebied verblijven. In geval van oplopende spanningen zijn regelingen getroffen om gezinsleden van de waarnemers op zeer korte termijn naar Nederland te laten terugkeren. In de zomer van 2006 zijn de gezinsleden de Nederlandse UNTSO-waarnemers vanwege de situatie in Libanon uit voorzorg geëvacueerd. Hun directe veiligheid was op dat moment echter niet in gevaar.

Door het routinematige karakter van de missie en door gebruik te maken van de ervaringen van eerder uitgezonden militairen voldoet de voorbereiding ruimschoots aan de verwachtingen van het personeel dat wordt uitgezonden.

5 Financieel

De Nederlandse bijdrage aan kleine(re) missies bestaat over het algemeen uit menskracht en niet zozeer uit het beschikbaar stellen van materieel. Hierdoor blijven de uitgaven die voor rekening van HGIS komen beperkt tot enkele honderdduizenden euro's per missie, veelal uitgaven gerelateerd aan personele toelagen en personeelszorg. De realisatie van de budgetten voor de kleine missies in 2006 vertoont geen grote afwijkingen ten opzichte van de begroting.

6 Besluit

Nederland heeft in 2006 aan diverse kleinschalige missies deelgenomen, die onder auspiciën van internationale organisaties zoals de VN, NAVO en EU in Afrika, het Midden-Oosten en de Balkan plaatsvinden. Een deel deze missies is gericht op capaciteitsopbouw of versterking van de veiligheidssector. Andere missies zijn gericht op waarneming ter ondersteuning van het politieke- en veiligheidsbeleid van de betrokken internationale organisaties.

De deelname aan deze missie is naar tevredenheid uitgevoerd en zonder grote problemen verlopen. Van het uitgezonden personeel wordt steeds een grote inzet gevraagd onder soms zeer moeilijke omstandigheden. Want zoals de zware gevechten in Zuid Libanon in zomer 2006 hebben aangetoond, dient in acht te worden genomen dat deze missies steeds plaatsvinden in crisisgebieden waar conflicten soms binnen korte tijd (weer) kunnen oplaaien. Dit onderstreept het blijvende belang van een goede voorbereiding op de missie, zowel in de zin van training en opleiding als door middel van de juiste uitrusting en ondersteunende middelen.

Afkortingenlijst

AMIS	-	African Union Mission in Sudan
CPA	-	Comprehensive Peace Agreement
DPA	-	Darfur Peace Agreement
DRC	-	Democratische Republiek Congo
EUBAM	-	European Union Border Assistance Mission
ECMM	-	European Committee Monitoring Mission
EUMM	-	European Union Monitoring Mission
EUPM	-	European Union Police Mission
EUPOL	-	European Police
EUSV	-	EU Speciale Vertegenwoordiger
EVDB	-	Europese Veiligheids- en Defensie Beleid
FARDC	-	Forces Armées de Republique Democratique du Congo
FP	-	Force Protection
HV	-	Hoge Vertegenwoordiger
ICTY	-	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
IEMF	-	Interim Emergency Multinational Force
IMAT	-	International Military Advisory Team
ISR	-	Intelligence Reconnaissance en Surveillance
JEM	-	Justice and Equality Movement
KFOR	-	Kosovo Force
KMar	-	Koninklijke Marechaussee
MALT	-	Military Assistance and Liaison team
MONUC	-	Mission de l'Organisation des Nations Unies en Republique Democratique du Congo
NGO	-	Non Governmental Organisation
NRF	-	National Redemption Front
NTIM-I	-	NATO Training Implementation Mission in Iraq
NTMI	-	NATO Trainings Mission in Iraq
PA	-	Palestijnse Autoriteit
OGE	-	Observer Group Egypt
OGG	-	Observer Group Golan
OGL	-	Observer Group Lebanon
OVSE	-	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
ROE	-	Rules of Engagement
SASE	-	Safe and Secure Environment
SFIR	-	Stabilisation Force Iraq
SLA	-	Sudan Liberation Army
SLM	-	Sudan Liberation Movement
SOFA	-	Status of Forces Agreement
SPLM	-	Sudanese People's Liberation Movement
SSR	-	Sector Security Reform
UNDOF	-	United Nations Disengagement Observer Force
UNIFIL	-	United Nations Interim Force in Lebanon
UNIPTF	-	United Nations International Police Task Force
UNMIK	-	United Nations Mission in Kosovo
UNMIS	-	United Nations Mission in Sudan
UNMO	-	United Nations Military Observers
UNTSO	-	United Nations Truce Supervision Organization